

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 4, 10, II. пов.
Конто почт. ш. 143322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячної в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 ш. фр., Чехо-
словацькій 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Залив адреса 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Текст женецького договору.

Женець, 13. грудня 1926.

Протокол підписаний вчора представниками великих держав, що беруть участь у конференції міністрів закордонних справ звучить: Під час наради у Женеві 12. грудня між представниками бельгійського, німецького, французького, англійського, італійського і японського уряду у справах, які ще є в завізанні в міжсоюзній військовій контрольній комісії і в конференції амбасадорів, стверджено, що досягнуто порозуміння щодо значної частини більше як 100 справ, які були спірні між згаданими народами в червні 1925 р. про виконання постанов версайського договору. Розходиться ще лише про порозуміння в двох справах. Але все каже сподіватися, що обі ті справи поладяться успішно. З тими застереженнями ухвалено отже:

1) Конференція амбасадорів далі розглядатиме справу твердині і справу воєнних матеріалів. Поро-

битися спроби для прискорення тих розглядань і для виконання їх закінчення. 2) У міжчасі до хвилі досягнення рішення всі згадані справи, звані з фортифікаціями, будуть здержані, але це не пересуджує прав поодиноких сторін стояти на своїм правім становищі. 3) Міжсоюзну військову контрольну комісію скасується в Німеччині дия 31. січня 1927. Від того дня входить у життя уст. 213. договору згідно з постановами, ухваленими радою амбасадорів. 4) Колиб того дня згаданих справ проти сподівань не розв'язано успішно, внесеться їх перед Раду Ліги Націй. 5) До справ, зв'язаних з виконанням досягнутого порозуміння або тих, які мається порішити, кожний уряд, заступлений в конференції амбасадорів, може приділити до своєї амбасаді в Берліні технічного знавця, який є уповажнений увійти в контакт з відповідними німецькими властями.

Контроль союму над декретами президента Польщі.

Варшава, 13. грудня 1926.

Конституційна і регуляційна комісія займалася справою процедури, яку сойм має приноврозвувати до розпорядків президента, видаваних на основі повноважень. Пос. Ліберман (ППС.) станув на становищі, що сойм застеріг собі контролю над тими розпорядками, так що наложив на уряд обов'язок предклатати декрети сойму. Вносить, щоб

розпорядки президента маршалок сойму вносив урядово до комісії, які предклатують сойму відповідні звіти. Марш. Ратай висловив погляд, що справа евент. відкидання або зміни розпорядків президента повинна перейти на нормальний шлях посольської ініціативи. Після дискусії в голосуванні комісії заявився за внесення м. пос. Лібермана.

Мала антанта розпадеться?

Бухарест, 13. грудня 1926.

В тутешніх політичних колах сподіються, що мала антанта може розлетітися. Конфлікт між Югославією та Італією приневолить СХС, прилучитися до блоку держав, звернених проти Італії з одного боку, а з огляду на спеціальний румунсько-італійський трактат і проти Румунії з другого боку.

Скасування військової контролю в Австрії.

Відень, 13. грудня 1926.

У зв'язі з ухвалами, які запали в Женеві, кінчиться також військова контроль в Австрії.

Кара смерті в Італії.

Рим, 13. грудня 1926.

Король підписав декрет про об'єднання держави, який м. н. наставляє кару смерті за замах на короля і шефа уряду.

Проти іменування наслідника Красіна.

Лондон, 13. грудня 1926.

Міністр Індій лорд Бікенгед звернувся до урядових кол із виступом, щоб не допустити котрогонебудь із більшовицьких держ. мужів на становище більшовицького амбасадора на місце Красіна.

Похорон Пашіча.

Белгород, 12. грудня 1926.

Нині передполуднем відбулися похорони Пашіча. Після промов вивісимо дозволу зібору і поклали й на гарматній кафедрі. За дозволу його аж до палати короля Олександра, ім. Павло і родина поклали. Серед численних вітальних були й від радикальної партії, російської імперії і закордонних посольств.

З судової салі.

Подружжя трагедія.

Чортків, 13. грудня 1926.

Як уже читачам «Діла» відомо, в неділю 12. п. м. відбулася льокальній візі на місці трагічної події для обох обвинувачених: в отському процесі: Катерини А. Теодора Авксентієвої і вбитого лікаря д-ра Маргуліса. Участь у цих наочних оглядах брав трибунал у повному складі, ціла лава суддів присяжних, два знавці-психікари, свідки події: Петрик, д-р Маргуліс, а і Сальомея Меллер, оборонці д-р Електорович і д-р Лен Ганкевич та заступник пошкоднованої сторони д-р Граніцький. З часу льокальної візі обвинувачені Авксентієва і Маргуліс промовляли ще раз цілу сцену, що розігралася в кімнаті д-ра Маргуліса в їх присутності і закінчилася його убивством.

В дні 13. п. м. в 9 год. рано зачалася дальша розправа в Чорткові. Салі розправи набита по береги публікою. Зізнавали ще раз лікар-знавець д-р Дубет і д-р Остенбайт, які ствердили, що об'є обвинувачені є люди нормальні і при здорових зміслах, але в хвилі повновання убивства були незвичайно сильно схильовані. З черги підчитано зізнання менше важких свідків, описав провідник проголошено доказове постування за скінчене і предложив питання, які постанови бува поставити лаві присяжних. Питання йшли в напрямі злочину убивства, докнованого обвинуваченими, а крім того в напрямі недовольного ношення зброї щодо об. Т. Авксентієвої і в напрямі зізнання плоду щодо Катерини Авксентієвої. Описав постанови ще додаткові питання прокуратора, оборонці і д-р Граніцький. Прокуратор поставив питання в напрямі злочину убивства, докнованого Авксентією і співачки в тому убивстві Теодора Авксентієва. Оборонці поставили таке додаткове питання: Чи обвинувачені в часі повновання убивства були в стані умового злику? Заступник пошкоднованої сторони поставив евент. питання щодо несприятливих намірів об. Теодора Авксентієва, з якими він стріляв проти д-ра Маргуліса, спричиняючи його смерть. Трибунал по довільній нараді допустив всі ті евентуальні питання.

Пополудні «звичайні» промови «поштовху» Кучкевича, адв. д-ра Іоанніновича, а потім оборонців д-ра Електоровича і д-ра Ганкевича. Описав подальші промови розправи резюме. Шойно пізнім вечором серед небувалого заінтересування голова ради присяжних оголосив вердикт, а саме: одностайно заперечено питання в напрямі злочину убивства (морду) щодо обох обвинувачених.

Натомісць 8 голосами постановлено питання в напрямі злочину убивства щодо Катерини Авксентієвої і співачки в тому злочині Теодора Авксентієва. Потверджено також питання, що обвинувачені ділали в хвилі умового забурення, що виключає каригідність вчинку. Крім того потверджено питання щодо Теодора А. в напрямі недовольного ношення зброї і щодо Катерини А. в напрямі злочину зізнання плоду.

На основі того вердикту обвинувачених увільнено від злочину морду, згд. убивства. Засуджено тільки Катерину Авксентієву за зізнання плоду на 8 місяців тяжкої в'язниці, загостреної чотирма рази темнішою і Теодора Авксентієва на 7 днів арешту за недовольне ношення зброї.

Проти того вердикту прокуратор зголосив зажалення неважливості і постанови внесення задержати ще обох підсудних у слідство арешті. Трибунал прихилився до того асення.

Троцький проти Комінтерну

Варшава, 13. грудня 1926.

З Москви повідомляють, що на найближчому засіданні Комінтерну опозиція виступить з офіційною.

Троцький нібито заявив, що треба вирішити ствердити, що більшовицький експеримент у Москві не поспіває. Світ гаухий на все, міжнародна світова резолюція не вдалася. Троцький заявив, що присутність до широкої акції на міжнародній території проти діяльності Комінтерну.

На національних основах.

Перед Загальними Зборами «Просвіти».

Львів, 17. грудня 1926.

Зближається речиниць (25. XII.) щогорічних Загальних Зборів найстаршого нашого культурно-освітнього товариства «Просвіта». Заван-давня загальні збори «Просвіти» не тільки приймали до відома й затверджували звіт з діяльності Головного Відділу Товариства, але й намічували план праці на майбутнє. Плани освітньої роботи були все широкі та далекосяжні, та не все вони були посылними для Виділу, що мав їх реалізувати. Це не значить, що Виділ їх не хотів проводити в життя або був нездатний до цього. Ні! — Була все добра воля, була все охота, та на перешкоді стояли зовнішні обставини і важкі матеріальні труднощі пововених часів.

Між усіми центральними нашими установами «Просвіта» була першою, що почала серед невимовно важких пововених обставин прокладати стежки для дошльної організації нашого народу в читальнях і тим самим підготувати пригожний ґрунт для всякої організації в народі. Нині організаційна сітка «Просвіти» велика, мало того, вона в нас найбільша. Нема сумніву, що найбільше організовану силу представляє нині в нашій країні освітня організація під проводом «Просвіти». Ця сила є незаперечною спільною добром, спільним капіталом цілої української нації і таким вона мусить остати на майбутнє.

Та саме цього року перед наблизжачимися загальними зборами «Просвіти» появилися в деяких класових органах нашої преси статті, які ясно доказують, що організаційну сітку «Просвіти» бажають вони використати для своїх класових і партійних цілей. До того особливо пруть наші «інтернаціоналісти». Для них «Просвіта» повинна стати не чим іншим, а виключно джерелом класового та соціального освідомлювання українських селянських і робітничих мас і до освідомлювання в їхньому розумінні, то значить по лінії їхньої політичної програми і тактики. Самозрозуміло, що всі ті люди, які стоять на чолі «Просвіти», а які ведуть просвітню працю в національному дусі без яких класових тенденцій і упевдженнь до тої чи іншої версти, для них непотрібні, небажані та навіть шкідливі. Їх мета захопити «Просвіту» в свої руки, використати просвітню організацію для своїх суто-класових і суто-партійних цілей і тим самим розвалити «Просвіту». Бож ясно, що коли до «Просвіти» ввійдуть терг і напруження з причини так чи інакше поштовху розуміння соціальної освіти, чи такого або іншого соціального освідомлювання, то в ній всяка робота стане.

Тепер, у часі найрізномудріше формування і найсуперечнішого по суті соціальних доктрин та в часі завзятої партійної боротьби на тлі їх здійснювання і популяризації «Просвіта» мусить себе від них якнайенергійніше відмежувати. Соціальною освітою та класовим освідомлюванням можуть займатися виключно політичні партії, бо тільки вони можуть нести відповідальність

Біржа.

Гроші.

Курс долара нині слабший: 900 і під до 901, долари канадські 890—897, чеські корони 02625—02650, лей 00425—00450, франки французькі 03250—03300, франки швейцарські 172—174, фунти штерлінгів 4320—4350.

Золото: 20 австр. корон 3620—3660, 20 фр. франків 3360—3380, 20 нім. марок 4220—4260, 10 рублів 462—4660.

Срібло: австр. корона 001—003, 5 австр. корон 330—340, австр. фальорен 163—170, рубель рос. 265—270, копійки за рубель 133—135.

Збіжжя.

З причини утрудненого дозволу подача хлібоного збіжжя зменшилася і тому ціни йдуть легко вгору. Ціни виса падають. Тенденція неоднотайна. Пшениця: красна дільська 300—3100, пшениця красна селянська 4800—4900, жито галицьке 3600—3750, жито галицький броварний 3200—3400, жито галицький до перемелювання 2975—3075, жито пшениць 2700—2750, овес галицький 2875—2975, кукурудза румунська 3230—3350, барибля промислова 575—600, фасоль біла 4100—4400, фасоль колірова 3200—3400, фасоль красна 4100—4400, горох біл-Вікторія 6500—7500, горох польовий 4500—4700, бобик 3300—3400, вики 3300—3500, сіню прасовале 700—800, соломка прасована 475—500, гречка 3050—3150, льон 6530—6750, ріпак 0900—0903, отруби жонти 2200—2250, крупи гречані 0400—0600, крупи ячмінні 4900—5000, пивах 480—4900, конюшина червона 3500—37500, мак сінній 17500—18500, мішки жонти 190, мішки ужиті добрі (за штуку) 180 зол.

Українського уряду У. Н. С. ухвалило вислати з країни Союзу (як загрозою для миру) тоді, як будуть ліквідовані чужинці на амністації будови чи купівлі історично-заказу У. Н. Союзу. Слід зазначити, що при банківській конституції у фінансах є теж сиротини, з якого можуть користатися члени католицького товариства для забезпечення на життя „Промислу“.

Український кіоск на американській виставі. В дні 27. X.—2. XI. в м. Нью-Йорку у великій галереї „Астор“ виставлено жіночого мистецтва і промислу, що її улаштували американські жін. організації. Вистава була величезна і через неї перейшли тисячі людей. Цю нагоду використав Союз Українок в Америці, що улаштувала українську виставу в окремому кіоску. Навіть чужинці признавали, що українська вистава випала найкраще з усіх чужинських. Найбільш зацікавленим оком глядачів на українську виставу Поляки, що в своїй кіоску не мали нічого, окрім кількох незлічених образків і картин. Не дивно, що їх буда робила таке враження, начеб погоріла. В українському кіоску була маса мистецьких вишивок, килимів і гонимських виробів. Деякі в кіоску були в українських народних стрічках. Цілий сім днів у кіоску розміщено вишивки (така маса прийшла на виставу, аби піти не упустило уваги публіки і Американців. Кіоск удекорований був українським прапором і гербом. Незалежно від вистави річної публіка заходила в кіоск улаштувано задоволення громадської такої товариства. Жіноча Громада (Нью-Йорк), Жеребешка Любова (Нью-Йорк), Демокр. Клуб (Нью-Йорк), Дні козаків міста Львова (Нью-Йорк), Тов. ім. Ольги Басарабової (Нью-Йорк).

З успіхів Авраменка в Канаді. Відомий український балетмейстер Василь Авраменко перебуває тепер, як ми вже писали, у Форт-Віллемі, у Форт-Віллемі в Канаді. Там він заложив з днем 10/X три національних танців, а саме у Форт-Віллемі, Бест-Форт і в Порт-Артурі. Праця в тих школах ведеться з цілою силою пари. Авраменко хоче підховати собі своїх інструкторів, які вивчали українських танців по всіх найдавніших українських колекціях і найкращих місцевостях. З американської „Свободи“, звідки беремо вістку про Авраменка, довідуємося, що він був на якийсь час припинив працю на сцені зломання ноги в часі одного виступу в Торонто. Тепер Авраменко вже знову в гурті у Форт-Віллемі і його найближчі околи.

Пам'ятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на шадничу книжечку ч. 7910.

створити її у всеукраїнську літературну й громадську трибуну. Взяв за себе завдання виконати в В. Лукич найкраще, притягнувши до співпраці нових письменників (Кропивницький, Карпенко-Карий, Лизенко, Кошубинський, Маркович, Комар, Старницький, Щоголів, Лепкий, Кобиланська, Кримський, Поталенко й ін.).

Редагуючи літературний журнал, забував він і про шоденну пресу. В рр. 1889—1893 був Лукич постійним кореспондентом „Діла“ у Станіславові.

Недостача місця не дає нам змоги не то змалювати, але хоч би зарештувати весь обсяг письменницької й редакторської праці шан. ювілянта.

Обов'язки нотаря відтягнули В. Лукича від безпосередньої літературної праці. В тому часі — поза своїми професійними обов'язками — віддається він праці освітній у вишньому повіті та практично-громадській. Голова читальні „Промислу“ у Винниках, голова львівської філії „Промислу“, членство Ширш. Нар. Комітету, будова пам'ятника Шевченку у Винниках — ось стали тієї діяльності.

В часі війни з konieczности (через спалення хати) переноситься Лукич до Львова. Після уступлення російських військ віддається повні

ЕРДАЛЬ З ЧЕРВОНОЮ ЖАБОЮ НОВА ІДЕАЛЬНА ПАСТА ТЕРПЕНТИНОВА ДЛЯ ЗАХОВАННЯ КРАЩОЇ ОБУВИ І ШКІРНИХ ВИРОБІВ

НЕ ЗАСТУПІТЬ ІІ
НІЩО ІНШЕ!

НОВИНКИ.

— Ювілей Василя Лукича (Володимира Левицького). В неділю 19. грудня, в 12 год. в полудне святуватиме українське громадянство в кімнатах „Промислу“ ювілей 50-літньої письменницько-редакторської праці Василя Лукича. Програти прийме канцелярія Т-ва „Промислу“ (Львів, Ринок 10. І.). Свято матиме скромний характер, бо тільки на трю його форми згодиться дати свою згоду шан. ювілянт.

— Нові польські статті. Бібліотека Кружка „Тов. Школи Людової“ в Рогатині перенеслася з будинку „Сокола“ до власного дому того Кружка. Бібліотека має понад 3.000 томів, у тій містяться і рухомі бібліотеки (1.300 томів), розсилає до 25 читальн. Т. Ш. Л. рогатинського повіту. — Цікаво було довідатися, скільки таких бібліотек оснували по наших повітах філії „Промислу“ і повітові кружки „Рідної Школи“ і як ті бібліотеки розвиваються. Дотепер чули ми тільки про таку зразкову організовану українську бібліотеку в Яворові, але й вона, наскільки знаємо, не має рухомого вдалу. Крайня пора, щоб цілий наш край покритися густою сіткою добрих українських бібліотек при щонайменше по повітових центрах, що обслуговували населення тих повітів. У чужинці кожне містечко має не одну, а кілька публічних бібліотек, які попри свою культурну місію дають ще й заробіток кільком людям. Чи в нас мусить бути заводи іншими?

— Про шкільні свята. Розпорядок львівської шкільної кураторії про свята в прилюдних і приватних школах у шк. році 1926/27, починає з поважним оповіщенням, аж ід. м. м. Подасмо з нього те, що торкається наших шкіл. Підчеркуємо, що свій розпорядок звертає Кураторія до всіх шкіл, а навіть курсів, без огляду на те, чи мають права чи ні, бо у нас звичайно думають хибно, буцімто шкільна влада не звертає своїх розпорядків до шкіл, які не мають прав. Розпорядок діють школи на такі, що святкують тільки латинські свята, такі, що святкують по греко-кат. обряді і такі, що зберігають подвійні свята. Нас цікавлять тільки другі і треті. В українських школах треба зберігати всі україн-

в матернім товаристві „Промислу“, стає редактором видавництва „Промислу“, редагує календарі товариства на рік 1916, 1917, 1918 і в більшій частині на р. 1919. Та листопадові події дозволили цьому календареві вийти аж в 1919 р. (на р. 1920).

Василь Лукич обходить 50-ліття своєї тихої, жертвенної, позитивної праці. Обходить її на склоні величезного життя, повний ще сили, енергії і непохитної віри в краще майбутнє народу. Це один з небогатих ідеалістів, що свої молоді мрії, не лише могли зберегти серед хуртовини й каламутних хвиль життя, але й здійснювати їх серед найбільш непригожих обставин і супротивних умовин. Василь Лукич — це жива історія літератури довогій і цікавої передвоєнної й передреволюційної доби. Українське громадянство серед нинішнього дихоліття — поза ширими, сердечними побажаннями — не в силі спромогтися на ювілейний дарунок для свого передового представника. Воно не лише не обдаровує його, але й ще жде цінного дарунку від нього у формі споминів на підкладі його вразливі та найкращими літературними діями.

ські свята, а крім цього з латинських два дні Різдва, Новий Рік, понеділок Великодня і Зелених Свят. Боже Тіло і 3. мая як державне свято. Різдвяні ферії тривають в українських школах від 5. до 17. січня включно, а великодні від 20. квітня до 4. мая вкл. з важких місцевих причин (шкільний патрон, відпустки, прогулянки) є п'ять великих днів — це т. зв. директорські дні. Вкінці три рази в рік ученики йдуть до сповні (аже з рекольсціями включно). В школах з подвійними святами різдвяні ферії тривають від 27. до 27. грудня включно і від 5. до 10. січня вкл. а великодні від 14. до 27. квітня вкл. Вкінці у львівському повіті і місті Львів у всіх школах, без огляду на виладну мову, треба обходити також латинські свята. Рік шкільний кінчиться 28. червня, хіба, що міністерство скоротить його з огляду на іспити зрілості у середніх школах. В тому розпорядку вражає нерівномірність становища до українських і польських шкіл і свят, бо коли великі латинські свята припадають святкувати у чисто українських, навіть приватних школах і курсів, а у львівському повіті навіть усі загальнолатинські свята, то в польських школах наука йде навіть у найбільшій нашій світлі, а тільки наша молодь має бути від неї звільнена. Так каже львівська кураторія. А конституція польської республіки каже про повну релігійну толеранцію для народів польської держави. Легковаженість греко-католицьких свят відбувається в білий день.

— Бурса для православної літератури. У Варшаві посвятили цим дням нову бурсу та каплицю для студентів православної теології при варшавській університеті. Є в ній місце на 143 пільників. Духовна православна влада у Філіппіні та Румунії заявила охоту вислати своїх студентів на студію православної теології.

— Діяльність Каммерера. Всі пам'ятають, скільки грошей вилізли польській уряд на місію фінансовою спеціаліста проф. Каммерера, який з цілим штабом знавців досліджував усі діри державного польського корабля і придумував способи, якби їх захватити. Радя, які списав американський звітниць економічних справ, мусили бути дуже цінні, бо їх переходили дуже дбайливо в міністерстві фінансів. Тепер цей цінний документ находитися в руках чужої держави, в якій інтереси лежать знати, якими способами мав би бути адекватний польський скарб. Один з урядових міністерств, підозрілий у цій трансакції — арештований. Шкаво, чи проф. Каммерер має ще копію свого твору, чи може за якийсь час буде привезений вернутися у Варшаву для нових дослідів.

— З людського заірництва. Аж у Лодзі полая у любачівський повіт якийсь помічник фотографа Гайслер, на те, щоб нападати на малолітні сільські дівчата у лісі та на дорозі. Деякі з жертв насильства ним занедаужали. Поліція, після довгих розглядів, звільнила його у Лодзі і певно сфотографувала для своєї колекції злочинних типів. — У Самборі почалась розправа проти Мехля Фішера-Шіка, обвинуваченого в тім, що на судний день обвинуваченого шурини Максима Вольфа, хотів убити тестя і свою жінку. — Арештували у Львові 65-літнього сторожа дому при вул. Сикстуській 10 за те, що віднімав свого хату на сходинах приватних пар. Називається він „Беза“; поменомек.

— Світлова хроніка. Нагороду основану буши президентом Зедлігером Держави у сумі 25.000 дол. призначено цього року Елігу Рут за заслуги у організуванні світового мирового трибуналу. Минулого року одержав таку нагороду Джорд Роберт Сесіла. — Якісь Англієць, якого призначили покищо не оголошено, винайшов після 14-літньої праці фізичну, яка не може згоріти. — 1. марта починається в Нью-Йорку котиротическі шалон міжнародної згадки, в якій візьмуть участь: Канада, Бразилія, Аляска, Богородиця, Непомук, Індія і Маршалл, а може ще Швейцарія, Гартхорн і Реті. — Буши цісаря Зітла приїхала до Парижа в справі продаж своїх коронних брильянтів. — В околиці Сан-Пауло вилася на землі золотий історичний вагон 8-го вкл. коли його розбили нащадки в цьому кусці ліквідації. Ного ре-

ренесли до природничого музею в Ріо-де-Жанейро. Такий зразок є рідкий, але нескладний відомий мистецтвам. — В Амстердамі помер у 69 р. життя історик мистецтва Сікс.

— З кіно. У кін „Палес“ почалась перша нічліна драма в 8-х діях „Тайна королівської спави“ (Відродження), у головних ролях з Елеонорою Борджіа, Конрадом Нателем. Крім цього нова комедія „Шлюб а перешкодами“ з Бастером Кітоном.

ПРИГАДКА.

Загальні Збори Уповноважених Народної Торгівлі відбулися в четверний 23. грудня 1926 о год. 4 пополудні в залі „Скола“ в Львові, вул. Руска 20.

Того самого дня о 8. год. ранку в Преображенській церкві при Клявіській вулиці Помінальне богослужіння і Панахида за покійних членів Народної Торгівлі.

1121 1—3

Книжки чи забавки?

(Родичам перед св. Миколаєм приготувати).

Діти в рік найбільше прозаїчні люди, аристократи на мовлах поезії: у листопаді св. Миколая, Головною речю, що мають малі діти. Треба тоді придумати для малих живих неспокійних під подушку або ядучку. Пригадують собі молоді діти і блискують перед кравчиничами виставками, шукаючи забавок, що розбурхають уми, що виводять їх у світ чудес.

Є й інші родичі. Для них поезія (з недостатком грошей або уваги) зводиться до прикраси родинного обиходу. Треба щось купити! Не тільки купити, але ще й віддати щось. Хто не вміє писати офіційних листів з побажаннями на свята, на ім'янина або з висловом спочування з приводу родинної трагедії, той може легко зрозуміти неспокійні настрої таких жертв родинного обиходу.

Менш-більше з такими міркуваннями стоять і медалью перед виставкою кравчиничів із забавками, коли мене хтось спливає за рукам. Виносити, добре обличчя маю. Йогого всміхалося до мене:

— Ви вже можете думати про Миколу?

— Ні трохи.

— А чому ж з такою цікавістю оглядаєте виставку?

— Думаю про користь диточих забавок. Що їм мають купити — в цьому не сумніваюся, але чи розумію, це ще питання.

Ця рефлексія була першою причиною цього фелетону. Я зовсім забув, що маю перед собою видавця „Світа дитини“, п. М. Таранюка, який є завзятим ворогом диточих забавок. „Зовсім природно“ — каже — „бо видає диточі книжки“. А мені здається, що причина є відверта: людина мусила перш усього бути пересвідчена про потребу книжок, а щойно тоді стала видавцем, бо інакше вийшло б за кравчиничів із забавками — користився інтересом. Людей, які видають у нас добрі книжки, я завжди оглядаю так приблизно, як фанатів, що прогнітають пляхи, жаби випивають відро води. „Неважко ж з цього можна жити?“ — думаю із здивуванням.

— А чи ви бачили мої кольорові видання казок для дітей? — питає мене видавець.

— А чому це так важко?

У відповідь на моє скептичне питання, видавець потягнув мене до книгарні і там поклав мовчки перед моїми очима кілька чужинських збірочок, з чудовими кравчиничами ілюстраціями.

— Я не міг саяти прохати, щоб ви писали про такі книжки в газеті. Я знаю, що в ній нема місця навіть на цілі літературні твори. Але, будь ласка, розкажіть мені, чому родичі купують своїм дітям усе інше, а відсторонюють дорожче і менше тривале, а книжки ні?

А ви, велимишановні родичі, самі знаєте! Чую вашу відповідь: „Ми мусили би раніше знати, що існують справді гарні диточі книжки, які варто дати дитині в руки“.

Правда: коли треба вибрати новий диточий літак, модерну малу або штердерного паяна, ви перетруєте сім кравчиничів і втратите з насолодою пів дня. Бо найкраща забавка коштує чималих грошей, що пільдорочка книжка. Бо вид книжки млість вас коштує нічого, як викид совісті. А може й ні. Може, ви кажете собі та іншим голосно і тверезо, що діти мають ще на книжки час і що досить будувати їх на мучити у школі. Аж зображують їм, як вам обридло. Хто зна, скільки в цьому правди. І навіть мені швидко здалося, якби я мав діти на педагогію, яка вичи кривити самовпевненість: „Читайте! в книжках майбутнє народу!“

Є книжки сто раз дурніші від авторів, а с автори, про яких дурноту лише їх видавці не знають.

Невідомо навіть, чи майбутнє народу — в дітях. Є родичі старозаповідані від усіх книжок і тому не хочуть їх читати. А не читаючи, не розуміють у дітях того, що є змістніше від патріотизму та ідей — знання. Не знають ж у тому. Може чому вони такі жінки родичі. Але не можуть вибрати з дітьми, що діти в рік, на св. Миколу та Святий вечір не загортають до книгарні. І що не люблять діток казок, де текст є додатком до малюнка, і одухотворяє їх: уесь Робінзон або Гулівер на 4 сторінках! Навіть і читати не треба. А глянцують тільки поміж рядків, щоб не переплутати Гулівера з Дон-Кіхотом або „Сигуронку“ з „Дівою-рожею“.

Бо сподіваюся, що заки дасте дитині книжку в руки, прочитасте хазку самі, щоб її обговорити. Так само не пробуйте

